

Kurier Wileński | Zakony katolickie żeńskie w Wilnie (2)

Zgromadzenia zakonne żeńskie w Wilnie pod zaborem rosyjskim.

Pomimo ostrej cenzury życia kościelnego przez władze rosyjskie, likwidacji zakonów męskich, braku zezwoleń na tworzenie zgromadzeń zakonów żeńskich w Wilnie w okresie po Powstaniu Styczniowym, to jednak zapotrzebowanie społeczeństwa wileńskiego na działalność sióstr zakonnych w mieście nad Wilią spowodowało, że mimo zakazów, siostry zakonne zaczęły przybywać do Wilna, zakładały tu swoje domy i owocnie pracowały dla dobra społeczności polskiej, katolickiej w tym mieście.

Zakonnice ze Zgromadzenia Córek Niepokalanego Poczęcia NMP miały swoje domy przy ulicy Uniwersyteckiej Fot. Marian Paluszkievicz

Jedne z pierwszych przybyły do Wilna siostry franciszkanki od cierpiących, czyli Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek od Cierpiących założone w 1882 roku przez bł. Honorata Koźmińskiego i matkę Kazimierę Gruszczyńską. Siostry te są zgromadzeniem nie habitowym. Misją Zgromadzenia jest posługa chorym, cierpiącym i samotnym poprzez modlitwę, ofiarę i pracę sióstr w szpitalach, domach opieki i domach prywatnych. Fundamentem duchowości sióstr franciszkanek od cierpiących jest bogate dziedzictwo franciszkańskie. Za przykładem św. Franciszka siostry kształtują swe życie, opierając się na Ewangelii. Kontemplują Chrystusa objawiającego swą miłość w tajemnicach Wcielenia, Ukrzyżowania i Eucharystii i rozważają Jego dobroć dla chorych i cierpiących. Działały w Warszawie przy ul. Wilczej 7. Dom ich, zwany „Przytuliskiem”, istniał pod osłoną zakładu dobroczynnego. Do Wilna sprowadził siostry franciszkanki hr. Józef Przeździecki w 1884, pracowały w jego klinice okulistycznej w Wilnie przy ulicy Tyzenhauzowskiej na Nowym Świecie. Klinikę w 1907 hrabia podarował Zgromadzeniu, w latach 1902-1926 działały w szpitalu św. Józefa. Franciszkanek miały swój dom w Wilnie przy ulicy Tyzenhauzowskiej, mieszkały tam do 1945 roku.

Działały w Wilnie siostry pn. Zgromadzenie Córek Przczystego Serca NMP. Do Wilna zakonnice zostały sprowadzone przez Paulinę Żemiecką w 1887 roku; swoje domy miały przy ulicy Mostowej, później przy ulicy Elizy Orzeszkowej. Do roku 1906 działały tajnie; pracowały w przytułku dla dziewcząt, gdzie działała tajna szkoła polska. Uczyły prac domowych; od 1898 roku ich dom generalny był w Wilnie.

Następny zakon — Zgromadzenie Sióstr od Aniołów założone zostało w Wilnie w 1889 roku przez księdza inspektora seminarium wileńskiego Wincentego Kluczyńskiego. Zgromadzenie to miało pomagać kapłanom w pracy duszpasterskiej. Siostry zakonne od Aniołów pracowały jako katechetki, ale też pielęgniarki, lekarki. Do I wojny światowej działały bez habitowo i tajnie. Pod koniec XIX wieku do Wilna przybyły zakonnice ze Zgromadzenia Sióstr Najświętszego Imienia Jezus pod opieką Maryi Wspomożenia Wiernych, zwyczajowa ich nazwa — Marylki. Są to zakonnice bezhabitowe. Zgromadzenie założył bł. Honorat Koźmiński w 1887 w Warszawie a współzałożycielką była matka Franciszka Maria Witkowska. Siostry marylki pracują w szkolnictwie, opiekują się chorymi, działają przy parafiach; podejmują też pracę misyjną w różnych krajach. Do I wojny światowej działały w ukryciu.

Do Wilna przybyły w 1892 roku, w 1908 r. było ich 4. Pracowały w pracowniach krawieckich, założyły pracownię szat liturgicznych, od 1912 roku — prowadziły pracownię krawiecką i introligatornię, a od 1913 — pracownię trykotów oraz szat liturgicznych. Po I wojnie światowej posiadały w Wilnie i na Wileńszczyźnie (Połuknie, Landwarów) 4 domy zakonne, pracowały w Wilnie w pracowni krawieckiej „Nauka i Praca”, w internacie dla dziewcząt; w Połukniu prowadziły dom sierot, zajmowały się katechizacją

dzieci. Do Landwarowa zakonnice sprowadził w roku 1938 ks. Dr Kazimierz Kułak. Siostry w Landwarowie prowadziły przedszkole, pracownię krawiecką, opiekowały się bezdomnymi starszankami, po wybuchu wojny założyły szpital wojskowy. W Wilnie, Landwarowie i Połukni mieszkały 52 zakonnice. W roku 1945 siostry wyjechały do Polski.

Pod koniec XIX wieku do Wilna przybyły zakonnice ze Zgromadzenia Córek Niepokalanego Poczęcia NMP, bezhabitowe, założone 21.11.1891 w Zakroczymie przez bł. Honorata Koźmińskiego przy współudziale Walerii Ludwiki Gąsiorowskiej, zatwierdzone przez Stolicę Apostolską w 1934; oparte na III Regule Zakonu Regularnego św. Franciszka z Asyżu; Zgromadzenie obejmuje swą działalnością apostolską środowiska miejskie, prowadziło pracownie krawieckie, pralnie, schroniska dla starców, placówki gastronomiczne itp. Do Wilna przybyły w 1893 i działały tajnie do końca I wojny światowej. W Wilnie prowadziły pracownie gorsetów, pracownie krawieckie, pralnie. Miały swoje domy przy ulicy Połockiej i Uniwersyteckiej. W roku 1924 i 1934 otworzyły dwa domy w Bujwidziskach pod Wilnem, gdzie prowadziły ogrodnictwo, w 5 domach mieszkało 49 zakonnice.

W końcu XIX wieku do Wilna przybyły siostry ze Zgromadzenia Sióstr Westiarek Jezusa, Congregatio Sororum Vestiarium Desu. Nazwa „westiarki” pochodzi od łacińskiego vestio, vestiare — szycie szat, ubrania, czyli westiarki Jezusa to siostry szyjące szaty dla Pana Jezusa. Zgromadzenie zostało założone przez bł. Honorata Koźmińskiego (1829-1916), kapucyna, przy współudziale matki Sabiny Józefy Kaweckiej (1821-1886) 12 listopada 1882 w Zakroczymie. Jest ono jednym z wielu zgromadzeń bezhabitowych zapoczątkowanych przez bł. Honorata na podstawie reguły św. Franciszka z Asyżu. Swoją działalność rozpoczęło w Zagórowie w diecezji wrocławskiej, gdzie został założony pierwszy dom zakonny z pracownią szat kościelnych i nowicjatem. W następnych latach powstał dom we Wrocławku i w Warszawie. W 1898 ordynariusz wrocławski, bp Aleksander Kazimierz Bereśniewicz (1823-1902), wydał list pochwalny, udzielając kościelnej aprobaty jako „związki religijnej na prawie diecezjalnym”, a w 1929 ordynariusz archidiecezji warszawskiej, kardynał Aleksander Kakowski (1862-1938), wydał dekret erekcyjny pracowni „Wdzięczna Praca”. W Wilnie działały w latach 1892-1908, pracowały tu w pracowni szat liturgicznych. W 1908 w Wilnie mieszkały i pracowały 3 zakonnice.

Cztery lata później do Wilna przybyły Siostry Wspomożycielki Dusz Czyścowych, bezhabitowe. Zgromadzenie zostało założone 10 listopada 1889 w Zakroczymie przez bł. Honorata Koźmińskiego przy współudziale Wandy Olędzkiej. Siostry opiekują się chorymi i samotnymi osobami w ich domach, działają według reguły św. Franciszka z Asyżu. Do Wilna przybyły około 1896, pracowały tu w wytwórni świc, w introligatori, posługiwały chorym i niedołącznym osobom w ich domach, zajmowały się żebrakami. Działały w Wilnie dwa domy zakonne: na Antokolu od 1900 i przy ulicy Ostrobramskiej od 1931. W Wilnie mieszkało 18 zakonnice, w latach 1945-1947 wyjechały do Polski.

Siostry franciszkanki pracowały w Wilnie w klinice okulistyckiej przy ulicy Tyzenhauzowskiej Fot. Marian Paluszkiwicz

Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego, sercanek (SSCJ).

Zgromadzenie założyli bł. Józef Sebastian Pelczar i matka Klara Ludwika Szczęsna w 1894 w Krakowie; działają według reguły Trzeciego Zakonu św. Franciszka. 30 stycznia 1923 roku, w niecałe 29 lat od dnia założenia, Zgromadzenie uzyskało ostateczną aprobatę Stolicy Apostolskiej. Do Wilna kilka sercerek zaprosił bp Karol Hryniewicki (1841-1929) przed 1890 rokiem, działały one w tajemnicy przed władzami carskimi. Następnie do Wilna sprowadzono zakonnice ze Zgromadzenia Małych Sióstr Niepokalanego Serca Maryi, potocznie honoratki. Zgromadzenie założone zostało przez bł. Honorata Koźmińskiego i siostrę Anielę Godecką (1861-1937) 4 października 1888 roku w Warszawie. Honoratki oddane są pracy wśród środowisk robotniczych. Do Wilna siostry honoratki przybyły około 1894 roku, zamieszkały przy ulicy Mostowej, działały tajnie, opiekowały się dziećmi w przytułkach. W 1921 roku założyły drugi dom przy ulicy Kalwaryjskiej, zajmowały się katechizacją dzieci. W okresie międzywojennym honoratki prowadziły dom wypoczynkowy dla zakonnice, posiadały tam niewielkie gospodarstwo.

W okresie międzywojennym w Wilnie w dwóch domach mieszkało 57 sióstr Małych Niepokalanego Serca Maryi. Na początku XX wieku przybyły do Wilna siostry ze Zgromadzenia Sług Jezusa, potocznie zwane zytki. Zakon działa w formie ukrytego życia zakonnego, założony w 1884 roku w Warszawie przez bł. Honorata Koźmińskiego przy współdziałaniu Eleonory Ludwiki Mohylowskiej. Celem Zgromadzenia była opieka nad służącymi (stąd popularna ich nazwa — zytki, od patronki służących św. Zyty), prowadziły też działalność wychowawczo-dydaktyczną wśród dziewcząt. Do Wilna zytki sprowadziła w 1903 roku Anna Mineykowa, prowadziły one tu pracownie krawieckie, pracowały w przytułku starych i niedołączonych sług wileńskich, prowadziły biuro wynajmu sług domowych. W 1908 w Wilnie działało 8 zakonnice.

Na początku XX wieku przybyły do Wilna także zakonnice ze Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, Congregatio Sororum Sacrae Familiae de Nazareth (CSFN), nazaretanki. Żeńskie zgromadzenie zakonne założone w 1875 w Rzymie przez bł. Marię Franciszkę Siedliską, zatwierdzone w 1909 roku przez papieża Piusa X. Główne cele ich działalności: praca nad odrodzeniem rodziny polskiej, wychowanie dzieci, zwłaszcza sierot, prowadzenie przedszkoli, szkół. Do Wilna nazaretanki przybyły w 1906 roku, ich dom znajdował się przy ulicy Sierakowskiego, w okresie międzywojennym w Wilnie mieszkało 37 sióstr i 3 postulanki. Siostry nazaretanki w Wilnie prowadziły gimnazjum i liceum dla dziewcząt, pracowały w szkołach powszechnych i w internacie dla dziewcząt. W 1945 wyjechały do Polski.

Ważną rolę odegrały w Wilnie zakonnice ze Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, potocznie magdalenki. Zgromadzenie powstało 1 listopada 1862 roku staraniem matki Teresy Potockiej w Warszawie. Zadaniem tego zakonu jest praca z dziewczętami, których życie moralne i materialne było najbardziej zagrożone. Pomyślnie rozwijająca się działalność Zgromadzenia powodowała otwarcie nowych placówek pod Warszawą, w Krakowie, Częstochowie i Płocku. W Wilnie w 1909 roku zakupiono daczę generała Bykowskiego na Antokolu, przy ulicy Senatorskiej (obecnie V. Grybo) 25 i tam 7 listopada 1909 odbyło się poświęcenie Domu, a jego pierwszą przełożoną została matka Aniela Emilia Popławska. W Wilnie zakonnice opiekowały się byłymi więźniarkami, prostytutkami. Od 1937 opiekowały się skazanymi niepełnoletnimi dziewczętami, prowadziły internat. Zgromadzenie utrzymywało się z pracy sióstr i ich wychowanek. Dom Zgromadzenia przetrwał w Wilnie do 1941 roku. W roku 1941 zakonnice zostały wyrzucone z klasztoru, wówczas przeszły w stan diaspory. Część zakonnice w latach 1945-1946 wyjechała do Polski. Po II wojnie światowej w ich Domu umieszczono dom dziecka. W tym Domu w l. 1929, 1933-1936 przebywała siostra Faustyna (Helena Kowalska), późniejsza święta Faustyna.

Cdn.

